

**BASEL II - O NOUĂ ETAPĂ PENTRU
MODERNIZAREA SISTEMULUI BANCAR ROMÂNESC**

**Florin Georgescu
Prim-viceguvernator
Banca Națională a României**

Sinaia, 2 noiembrie 2005

De ce nu mai este de actualitate Acordul de Capital din 1988 (Basel I)?

➤ **Obiectivul principal al Basel I (Directiva nr. 12 din 2000 a CE)**

Asigurarea convergenței reglementărilor prudențiale cu privire la riscul de credit și riscul de piață, fără sa pună accentul și pe stabilitatea financiară.

➤ **Principalele domenii reglementate prin Basel I vizează:**

- Stabilirea elementelor componente pentru determinarea fondurilor proprii necesare băncilor (3 paliere)
- Reglementarea cerințelor de capital pentru riscul de credit și riscul de piață
- Asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea procedurilor de control intern și principiilor de guvernanză corporativă
- Introducerea supravegherii pe bază consolidată a instituțiilor de credit

De ce nu mai este de actualitate Acordul de Capital din 1988 (Basel I)?

➤ Evaluările BRI și CE au stabilit că:

- Basel I reprezintă un **cadru insuficient de flexibil pentru a surprinde întreg spectrul profilului de risc al instituțiilor de credit**, deoarece:
 - **utilizează un număr relativ restrâns al ponderilor de risc de credit pentru expunerile băncilor (0%, 20%, 50% și 100%)**
 - **instrumentele de diminuare a riscului de credit sunt insuficient dezvoltate (nu se recunosc ca diminuatoare de risc de credit garanțiile oferite de administrații locale și regionale, entități din sectorul public sau alte entități cu rating ridicat, utilizarea instrumentelor derivate)**
- Basel I nu prevede modalități și proceduri complexe de supraveghere a instituțiilor de credit

De ce este necesar Noul Acord de Capital (Basel II)?

➤ Obiectivul principal al Basel II

(Directiva nr. 12 din 2000 a CE, revizuită și actualizată):

- Asigurarea unui **cadru mai flexibil** pentru stabilirea cerințelor de capital, adecvat profilului de risc al instituțiilor de credit
- Crearea premiselor pentru **stabilitatea sistemului financiar**

Dinamica Acordului de Capital

BASEL I

Reguli pentru stabilirea nivelului minim de capital pentru acoperirea:

- Riscului de credit (Acordul din 1998)
- Riscului de piață (Amendamentul din 1996)

BASEL II (iunie 2004)

PILONUL 1

Cerințe minime de capital

- Riscul de credit
- Riscul de piață
- Riscul operațional

PILONUL 2

Supravegherea adecvării capitalului

- Accentuarea rolului autorității de supraveghere

PILONUL 3

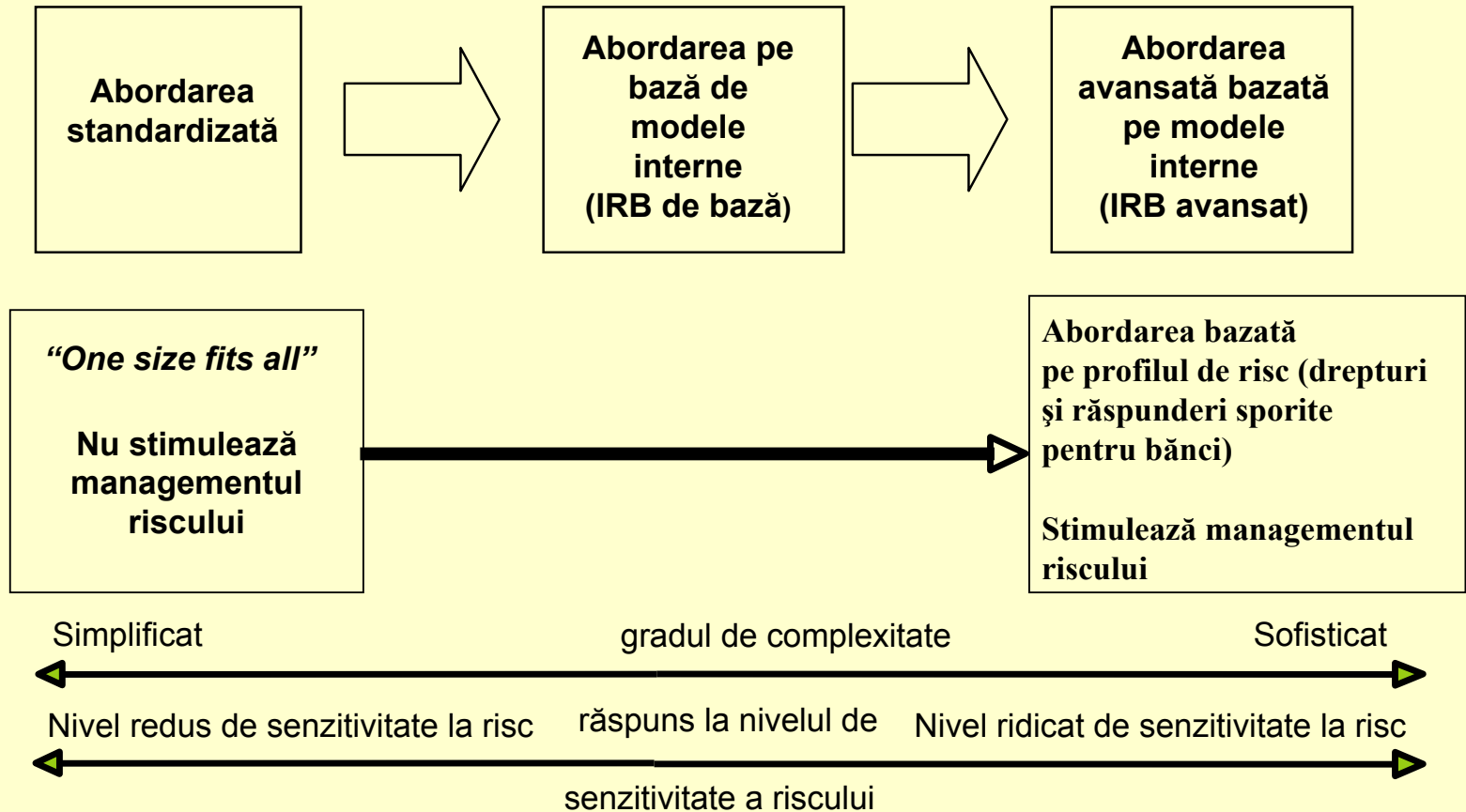
Disciplina de piață

- Cerințe de raportare

Noul Acord de Capital – structură complexă dezvoltată pe trei piloni

Pilonul 1 Cerințe minime de capital	Pilonul 2 Supravegherea procesului de adecvare a capitalului	Pilonul 3 Disciplina de piață
<i>Abordare cantitativă a cerințelor prudențiale</i>	<i>Abordare calitativă a cerințelor prudențiale</i>	<i>Instrument necesar în supravegherea prudențială</i>
<p>Reguli flexibile și avansate de determinare a cerințelor minime de capital pentru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riscul de credit: <ul style="list-style-type: none"> – abordarea standardizată – abordarea bazată pe modele interne (IRB) <ul style="list-style-type: none"> ▪ varianta de bază ▪ varianta avansată • Riscul de piață <ul style="list-style-type: none"> – abordarea standard – abordarea bazată pe modele interne • Riscul operațional <ul style="list-style-type: none"> – abordarea indicatorului de bază – abordarea standardizată – abordarea evaluării avansate 	<ul style="list-style-type: none"> • Rol activ al autorității de supraveghere în evaluarea procedurilor interne ale băncilor privind adecvarea capitalului la profilul de risc • Verificarea procedurilor interne ale băncilor privind managementul riscului de către autoritatea de supraveghere • Posibilitatea impunerii cerinței ca instituțiile de credit să mențină capital în exces față de nivelul minim indicat de Pilonul 1 • Implementarea unor mecanisme de intervenție timpurie a BNR 	<p>Cerințe de raportare mai detaliate către BNR și, ca noutate, către public, referitoare la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structura acționariatului • Expunerile la risc • Adecvarea capitalului la profilul de risc

Pilonul 1 – Abordări pentru determinarea cerințelor de capital aferente riscului de credit

Pilonul 1

Riscul de credit – Abordarea Standard

Este elementul de legătură cu Basel I

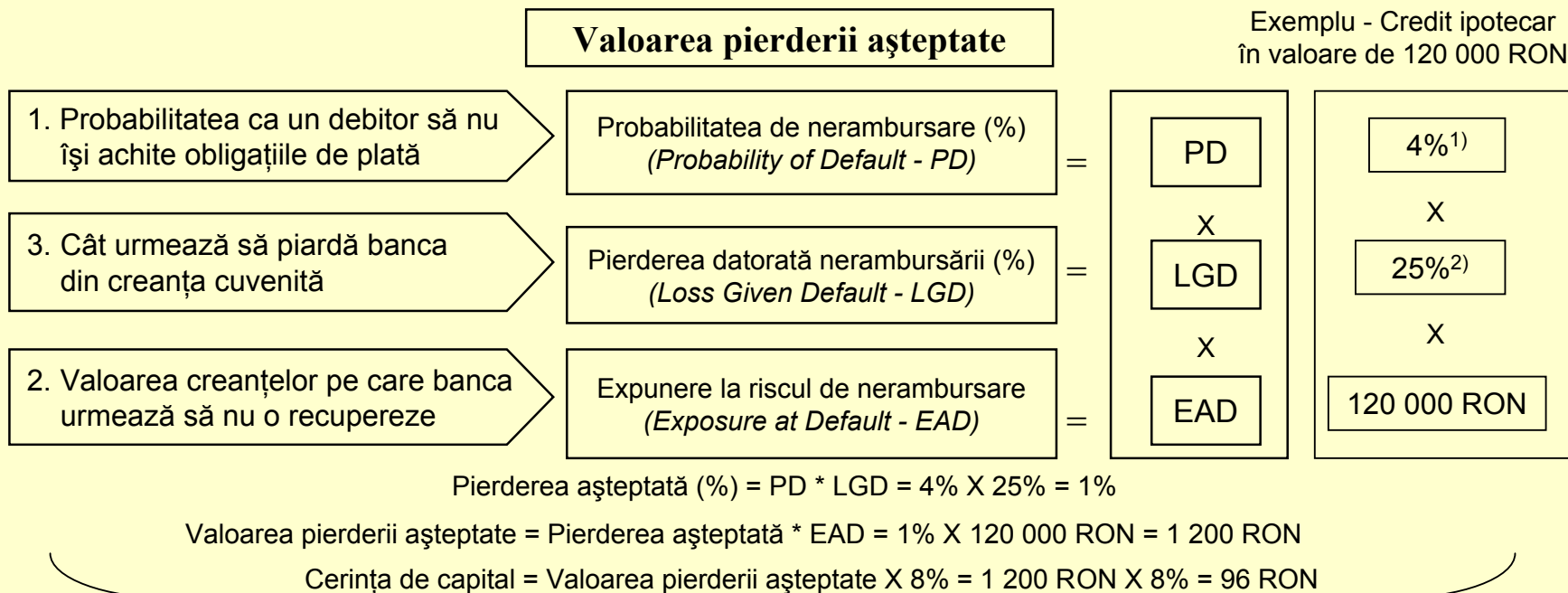
- Pentru că păstrează metodologia de stabilire a cerințelor privind fondurile proprii prin utilizarea coeficienților de risc de credit și a instrumentelor de diminuare a riscului de credit

Elemente de noutate ale Basel II:

- **Lărgirea gamei ponderilor de risc de credit** de la un număr de 4 categorii la 8 (0%, 10%, 20%, 35%, 50%, 75%, 100% și 150%)
- **Diversificarea instrumentelor de diminuare a riscului de credit** (recunoașterea ca diminuatoare de risc de credit a garanțiilor oferite de administrații locale și regionale, entități din sectorul public sau alte entități cu *rating* ridicat, utilizarea instrumentelor derivate – *credit default swap*, *total return swap*, *credit linked notes*)
- **Utilizarea *rating*-urilor** pentru evaluarea clienților (ex.: pentru autorități centrale, corporații, instituții de credit etc.) stabilite de agenții de *rating* independente

Pilonul 1

Riscul de credit – Abordarea bazată pe modele interne

Se aplică principiile IRB – modele interne – determinarea acestor indicatori este realizată de bancă, utilizând modele interne dezvoltate de aceasta ținând cont de profilul de risc

1) estimat pe baza datelor istorice cu privire la nerambursarea creditelor ipotecare

2) stabilit de autoritatea de supraveghere (în metoda IRB de bază) sau estimat pe baza datelor istorice cu privire la nerambursarea creditelor ipotecare (în metoda IRB avansată)

Pilonul 1

Riscul de piață – Abordarea Standard

➤ Elemente comune Basel I – Basel II

Stabilirea cerințelor de capital pentru:

- Riscul de poziție
- Riscul de decontare și contrapartidă
- Riscul valutar
- Riscul de marfă

➤ Elemente de noutate ale Basel II

Includerea cerințelor de capital pentru:

- Derivatele de credit
- Unitățile organismelor de plasament colectiv

Pilonul 1

Riscul de piață – Abordarea bazată pe modele interne

➤ Elemente comune Basel I – Basel II

Stabilirea cerințelor de capital pentru:

- Riscul de poziție
- Riscul valutar
- Riscul de marfă

➤ Elemente de noutate ale Basel II

- Obligativitatea includerii în cadrul abordării a unităților organismelor de plasament colectiv

Pilonul 1 – Riscul operațional

➤ Metoda indicatorului de bază

- determinarea necesarului de capital prin aplicarea unui procent de 15% asupra venitului mediu realizat în ultimii trei ani

➤ Metoda standardizată

- descompunerea operațiunilor băncii pe tipuri și subtipuri de activități
- aplicarea unor procente cuprinse între 12% și 18% indicatorilor relevanți pentru fiecare subtip de operațiune
- însumarea rezultatelor obținute pentru determinarea necesarului de capital

➤ Metoda evaluării avansate

- cerințe stabilite pe bază de modele interne
 - integrate în procesul zilnic de management al riscului
 - validate intern și extern (de BNR și auditorul financiar specializat)

Condițiile necesare pentru implementarea abordărilor bazate pe modele interne de bază și avansate (pentru toate cele 3 tipuri de risc)

- Se aplică, de principiu, atunci când activitatea băncii are un grad de sofisticare ce nu permite surprinderea prin metode standardizate a nivelului real al riscului
- Conform spiritului Directivei, utilizarea modelelor avansate este prudent să se realizeze gradual, pe măsură ce băncile au informațiile și experiența necesare aplicării

Strategia BNR pentru implementarea Noului Acord de Capital – etape de desfășurare –

- **Etapa 1: inițierea dialogului și realizarea schimbului de informații cu sectorul bancar** (mai-noiembrie 2005), în cadrul căreia principalele activități sunt:
- realizarea unei evaluări generale cu privire la instrumentele de management al riscului și cunoașterea poziției instituțiilor de credit în ceea ce privește opțiunile naționale (adoptarea abordării standard sau a celei bazate pe modele interne);
 - informarea și stabilirea dialogului cu alte autorități naționale (Ministerul Finanțelor Publice, Comisia Națională a Valorilor Mobiliare) și internaționale (autorități de supraveghere din alte state);
 - evaluarea necesităților de formare profesională la nivelul sectorului bancar, inclusiv la nivelul autorității centrale.

Strategia BNR pentru implementarea Noului Acord de Capital – etape de desfășurare –

Etapa a 2-a: dezvoltarea mijloacelor pentru realizarea supravegherii sectorului bancar la standardele impuse de Noul Acord de Capital (*decembrie 2005 – mai 2006*)

- În această etapă, eforturile vor fi canalizate simultan în următoarele domenii:
 - transpunerea în cadrul legislativ național a Directivelor europene
 - activități de supraveghere de la sediul băncii centrale (*off-site*) și misiuni la sediul instituțiilor de credit (*on-site*) pentru verificarea pregătirii implementării Basel II
 - asigurarea premiselor stabilității financiare în perioada aplicării Acordului Basel II

Strategia BNR pentru implementarea Noului Acord de Capital – etape de desfășurare –

- **Etapa a 3-a: procesul de validare de către Banca Națională a României a modelelor interne de *rating* utilizate de instituțiile de credit pentru evaluarea clienților și a portofoliului de credite existente**
(iunie-octombrie 2006)
- **Etapa a 4-a: procesul de verificare a aplicării prevederilor Noului Acord de Capital în sectorul bancar** *(începând cu luna ianuarie 2007)*

Măsuri de întreprins pentru implementarea Basel II

➤ Cadrul legislativ

- Preluarea și transpunerea în legislația românească a celor două Directive europene

➤ Cadrul instituțional

- Banca centrală
 - specializarea personalului
 - dezvoltarea bazelor de date privind creditele
 - autoevaluarea capacității de supraveghere (Pilonul 2)
 - evaluarea impactului evoluțiilor macroeconomice asupra stabilității financiare
- Instituții de credit
 - includerea noilor cerințe în strategiile și politicile interne
 - dezvoltarea practicilor de guvernanță corporativă
 - reconfigurarea obiectivelor în domeniul clientelei și al produselor bancare

Măsuri de întreprins pentru implementarea Basel II

- **Cadrul relațional**
 - colaborarea între BNR, MFP, CNVM, CAFR, ARB
- **Acorduri de cooperare cu autoritățile de supraveghere** din statele de origine ale instituțiilor de credit care dețin filiale în România
- **Întărirea colaborării la nivel regional** privind experiența în implementarea Basel II
- **Dezvoltarea agențiilor naționale de *rating***

Ce avantaje aduce Basel II ?

Avantajele noilor cerințe prudențiale	Dezavantajele noilor cerințe prudențiale
<ul style="list-style-type: none">➤ Urmăresc specificul activității fiecărei instituții de credit și profilul de risc pe care aceasta îl prezintă➤ Conduce la dezvoltarea pieței agențiilor de <i>rating</i>➤ Asigură diversificarea metodelor privind evaluarea riscurilor și stabilirea cerințelor de capital de la un nivel simplificat la un nivel sofisticat➤ Determină o reducere a cerințelor de capital în contextul evoluției de la o abordare simplificată la abordări avansate➤ Presupune formarea resurselor umane în vederea utilizării eficiente a procedurilor de evaluare a agențiilor de <i>rating</i>, desfășurarea procesului de supraveghere la nivelul cerințelor Pilonului 2 și validarea modelelor interne ale instituțiilor de credit➤ Stimulează transparența și disciplina de piață	<ul style="list-style-type: none">➤ Presupun alocarea de resurse umane și financiare suplimentare, costuri care pe termen mediu vor fi compensate prin diminuarea cerințelor de capital

Instituții independente de evaluare externă a creditului (ECAI) – provocarea actuală

- Instituții specializate în furnizarea de *rating*-uri
- *Rating*-urile reflectă indicatorii de bonitate a clienților debitori
- Lipsa agențiilor de *rating* face ca Basel II să nu își mai atingă scopul final, nefiind fructificată sensibilitatea la risc introdusă prin noile ponderi de risc de credit
- La nivel internațional instituțiile de credit utilizează *rating*-ul la scară largă în procesul de management al riscului

Recunoașterea instituțiilor de *rating*

Metoda directă (de către BNR)

- Evaluarea pe baza unei metodologii BNR
- Are în vedere îndeplinirea criteriilor de eligibilitate

Metoda indirectă

- Recunoașterea ca eligibilă, pe baza principiului de mutualitate, a unei instituții de *rating* ce este anterior recunoscută într-un Stat Membru al Uniunii Europene
- Nu se desfășoară un proces de evaluare suplimentar din partea BNR

Criteria de eligibilitate a instituțiilor de *rating* (de către BNR)

➤ **Obiectivitate**

- metodologie de evaluare a creditului riguroasă, sistematică, pe baze continue

➤ **Independența**

- metodologia de evaluare nu este influențată de factori politici, constrângeri sau presiuni din partea entităților evaluate

➤ **Accesul internațional și transparența**

- metodologia de evaluare și rezultatele obținute sunt disponibile în mod public

➤ **Credibilitatea**

- se analizează cota de piață, veniturile generate și, în general, resursele financiare ale agențiilor de rating
- demonstrează acceptul pieței prin performanțe anterioare

➤ **Resurse tehnice și de personal**

- pregătire care să permită desfășurarea activității în condiții corespunzătoare și menținerea contactului permanent cu reprezentanții entităților evaluate

... Și în final ...

”Această importantă legislație va fi în avantajul consumatorilor, al mediului de afaceri și al economiei Europei, generând creșterea stabilității financiare.
... Acum trebuie să ne asigurăm că Directiva Basel II va fi aplicată într-un mod coerent în toată Europa”.

(conform declarației Comisarului pentru piață internă și servicii, Charlie McCreevy, la 11 octombrie 2005, după adoptarea de către Parlamentul European a Directivei nr. 12 din 2000 a CE, revizuită și actualizată)

Configurația sistemului bancar românesc la 30 septembrie 2005

➤ Menținerea gradului înalt de concentrare

- Primele cinci bănci în funcție de cota de piață (*BCR, BRD, Raiffeisen Bank, HVB Bank și BANCPOST*) dețin:
 - **59,4%** din activele bilanțiere agregate
 - **61,2%** din creditele totale acordate
 - **57,7%** din depozitele atrase
 - **58,9%** din capitaluri proprii

➤ Schimbări în componența sistemului bancar determinate de:

- Autorizarea celei de-a doua bănci specializate în construcția de locuințe – HVB Banca pentru Locuințe
- Retragerea autorizației sucursalei National Bank of Greece (la cererea acționarilor) și preluarea unei părți din activele și pasivele acesteia de către Banca Românească

Structura sistemului bancar

	Număr de bănci	
	31.12.2004	30.09.2005
1. Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
2. Bănci cu capital majoritar privat (inclusiv Creditcoop și sucursalele băncilor străine)	38	38
Total (1+2)	40	40
a) Bănci cu capital majoritar autohton	10	10
b) Bănci cu capital majoritar străin, <i>din care:</i>	30	30* (+1 -1)
- sucursale ale băncilor străine	7	6**

* autorizarea HVB Banca pentru Locuințe și, respectiv retragerea autorizației sucursalei National Bank of Greece și preluarea unei părți din activele și pasivele acesteia de către Banca Românească

** retragerea autorizației sucursalei National Bank of Greece (la cererea acționarilor) și preluarea unei părți din activele și pasivele acesteia de către Banca Românească

Cota de piață a băncilor, grupate după proprietatea capitalului

procente

	31.12.2004	30.09.2005
1. Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	6,9	5,5
2. Bănci cu capital majoritar privat (inclusiv Creditcoop și sucursalele băncilor străine)	93,1	94,5*
Total (1+2)	100,0	100,0
a) Bănci cu capital majoritar autohton	38,2	36,0
b) Bănci cu capital majoritar străin, <i>din care:</i>	61,8	64,0
- sucursale ale băncilor străine	8,5	7,4

* inclusiv Banca Comercială Română

Structura capitalului bancar după criteriul proprietății

procente

	31.12.2004	30.09.2005
1. Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	4,7	4,1
2. Bănci cu capital majoritar privat (inclusiv Creditcoop și sucursalele băncilor străine)	95,3	95,9
Total (1+2)	100,0	100,0
a) Bănci cu capital majoritar autohton	31,4	27,5
b) Bănci cu capital majoritar străin, <i>din care:</i>	68,6	72,5
- sucursale ale băncilor străine	6,0	4,3

Evoluția sistemului bancar (1.I. – 30.IX.2005)

Principalii indicatori bilanțieri*

Bilanțul agregat : +21,5%**

➤ **Dinamica structurii pasivelor bilanțiere:**

- **Capitalul propriu: +15,3%**

- ✓ **Capitalul social: +19,0%**

- îndeplinirea cerințelor reglementărilor BNR

- extinderea și diversificarea activității băncilor

*) *în termeni reali*

**) *datele la 30.09.2005 sunt în concordanță cu raportările prudențiale ale instituțiilor de credit*

Evoluția sistemului bancar (1.I. – 30.IX.2005)

Principalii indicatori bilanțieri*

- **Împrumuturi și depozite atrase de la alte bănci:
+41,3%**
- **Depozite atrase de la persoane fizice și juridice:
+18,6%**
- **Surse din emisiunea de obligațiuni și împrumuturi
pe gaj de titluri: -6,9%**

**) în termeni reali*

Evoluția sistemului bancar (1.I. – 30.IX.2005)

Principalii indicatori bilanțieri*

➤ Dinamica structurii activelor bilanțiere

- **Credite acordate persoanelor fizice și juridice: +24,0%**
(+1,9 pp față de 9 luni 2004)
 - **credite acordate persoanelor fizice: +54,2%**
- **Operațiuni cu titluri: -3,6%** (+126,0% pe 9 luni 2004)
- **Plasamente și credite interbancare: +30,1%**
(67,0% din aceste active reprezintă disponibilitățile păstrate la BNR, respectiv RMO și depozite)

*) în termeni reali

Indicatori de performanță ai sistemului bancar

➤ **Menținerea calității foarte bune a portofoliului de credite**

- Nivel redus al creditelor restante și în litigiu: 0,57% din total credite
 - credite restante localizate la populație: 0,51% din total credite acordate persoanelor fizice
- Nivel scăzut al creditelor din clasele îndoielnic și pierdere: 3,5% din portofoliul total de credite

➤ **Ponderea importantă a plasamentelor în active cu grad ridicat de lichiditate: 39,3% (+9,3 pp față de standardele de profil)**

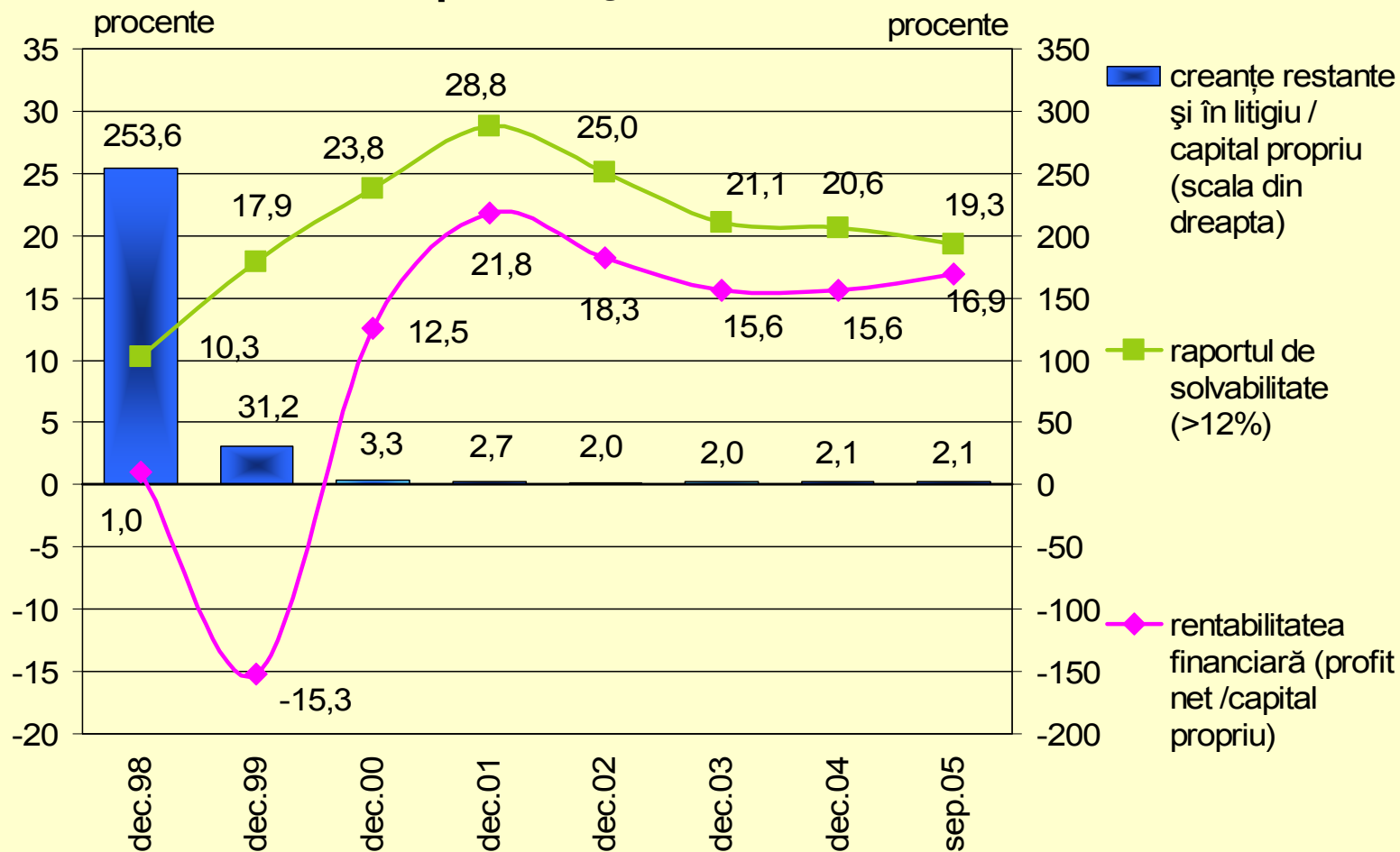
- Lichiditatea ridicată a sistemului bancar: numai 74,1% din depozitele atrase de la clientelă sunt plasate în credite acordate acesteia (-10,9 pp față de standardele specifice)

Indicatori de performanță ai sistemului bancar

- **Mentținerea la un nivel foarte bun al indicatorului de solvabilitate: 19,3%** (-1,3 pp față de 2004, dar +7,3 pp față de norma BNR)
 - Dinamica mai rapidă a activelor bancare ponderate în funcție de risc (+33,1%) față de cea a fondurilor proprii (+24,4%)

- **Creșterea profitabilității** (pe fondul unei expuneri mai ridicate la risc și al reducerii ecartului ratei dobânzii)
 - **ROE** (profitul net/capitalul propriu): **16,9%** (+1,3 pp)
 - **ROA** (profitul net/active totale): **2,0%** (+0,06 pp)

Analiza principalilor indicatori privind adecvarea capitalului și calitatea activelor

Sursa: Banca Națională a României

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

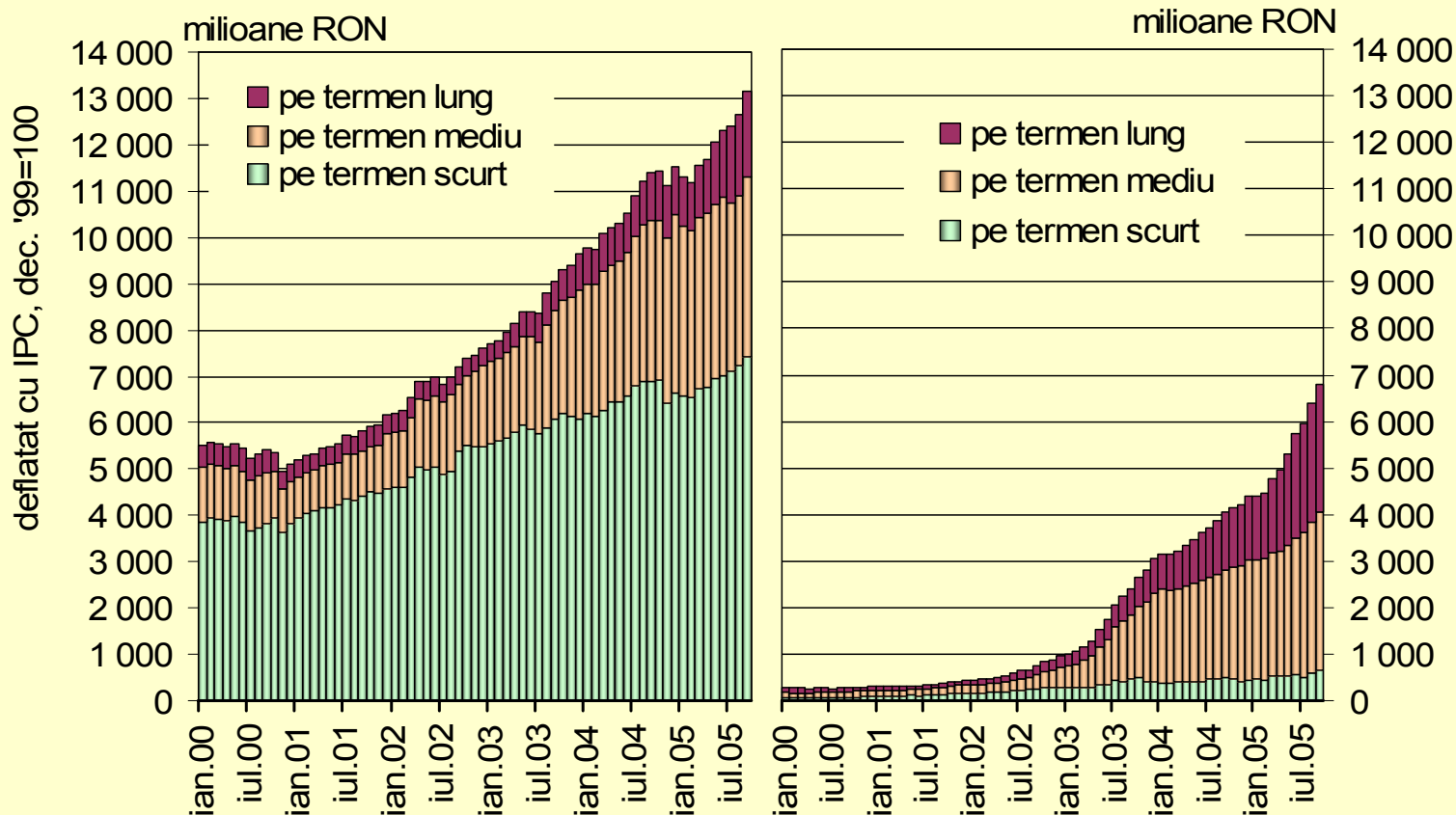

Credit neguvernamental*

(în termeni reali)

Credite acordate companiilor

Credite acordate populației

Sursa: Banca Națională a României; Institutul Național de Statistică

*) ponderea acestuia se estimează la 21% din PIB la finele anului 2005 (+3,5 pp față de 31 decembrie 2004)

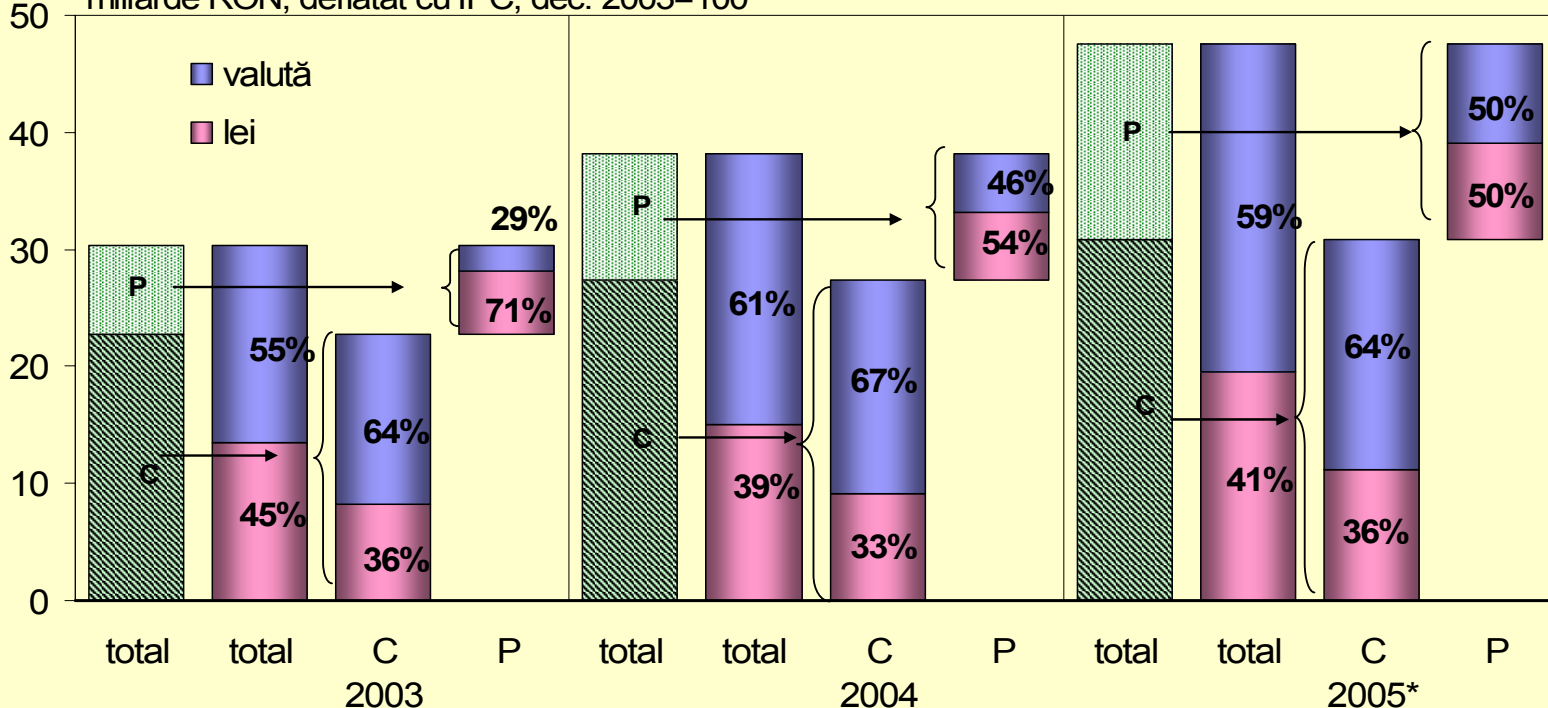
BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

Dinamica și structura creditului neguvernamental pe destinații și monede

- credite acordate companiilor la 30 sep. 2005: +12,7% în termeni reali față de dec. 2004; 12,5% din PIB în 2004; ↗ 15% din PIB în 2005p
- credite acordate populației la 30 sep. 2005 : +54,2% în termeni reali față de dec. 2004; 5% din PIB în 2004; ↗ 6% din PIB în 2005p

miliarde RON, deflatat cu IPC, dec. 2003=100

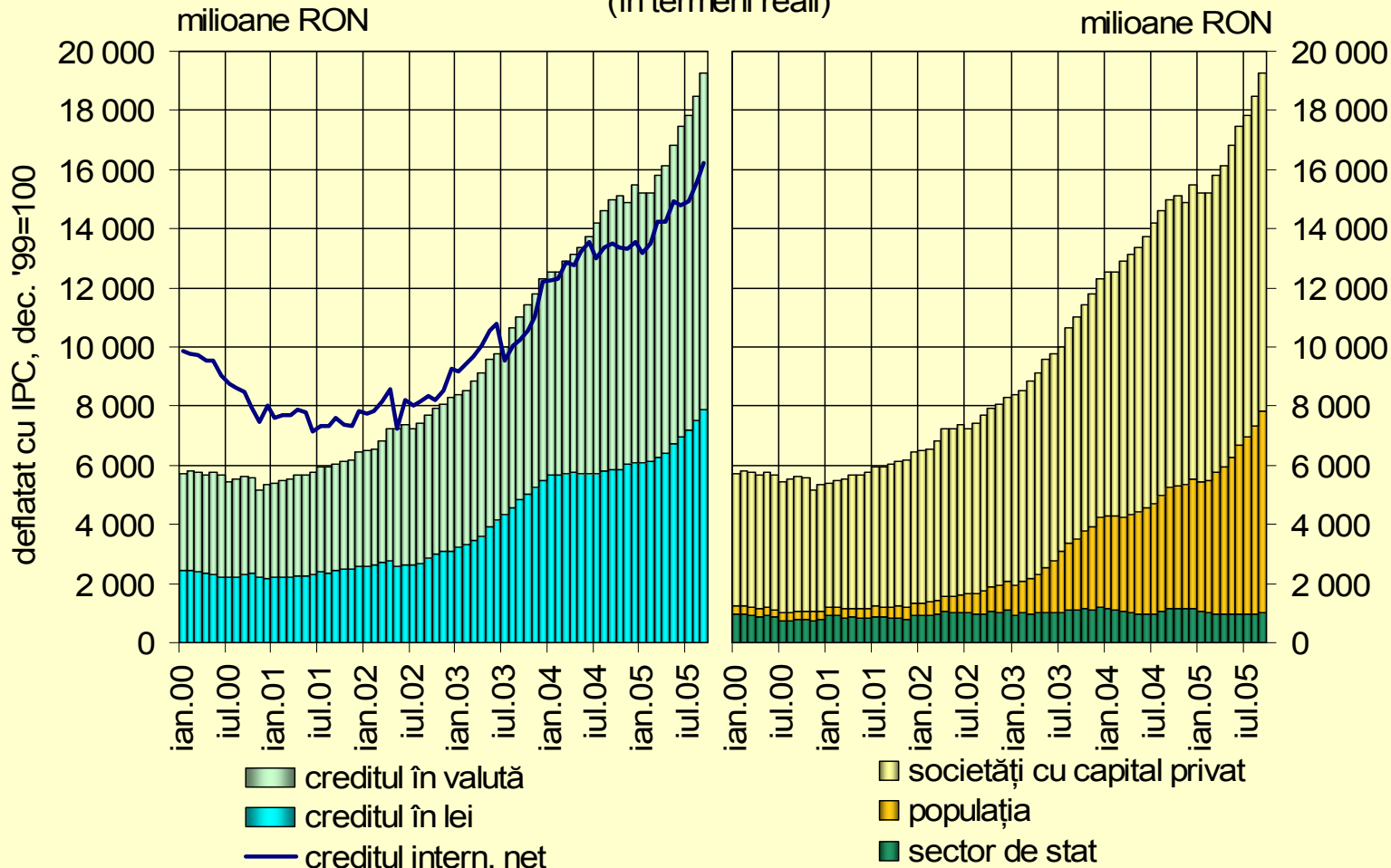

Legendă: C - companii
P - populație

*) septembrie

Creditul total și cel neguvernamental

(în termeni reali)

Sursa: Banca Națională a României; Institutul Național de Statistică